

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-384-2-12>

**THE INFLUENCE OF THE WAR IN UKRAINE ON THE
IMPLEMENTATION OF VARIETIES OF CEREAL EAR
CULTURES SELECTED BY DDSDS NAAS**

**ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ВПРОВАДЖЕННЯ СОРТІВ
ЗЕРНОВИХ КОЛОСОВИХ КУЛЬТУР СЕЛЕКЦІЇ ДДСДС НААН**

Chuhrii H. A.

*Doctor of Philosophy in Agronomy,
Head of the Department
of Technologies for the Production
of Agricultural Products
Donetsk State Agricultural Science
Station of the National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
Pokrovsk, Donetsk region, Ukraine*

Чугрій Г. А.

*доктор філософії з агрономії,
завідувач відділу технологій
виробництва сільськогосподарської
продукції
Донецька державна
сільськогосподарська дослідна
станція Національної академії
аграрних наук України
м. Покровськ, Донецька область,
Україна*

Viniukova O. B.

*Candidate of Economic Sciences,
Head of the Sector of Marketing
and Economic Research
Donetsk State Agricultural Science
Station of the National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
Pokrovsk, Donetsk region, Ukraine*

Вінюкова О. Б.

*кандидат економічних наук,
завідувач сектору маркетингу
та економічних досліджень
Донецька державна
сільськогосподарська дослідна
станція Національної академії
аграрних наук України
м. Покровськ, Донецька область,
Україна*

Udovychenko S. M.

*Candidate of Economic Sciences,
Senior Researcher,
Head of the Sector of Intellectual
Property and Legal Support
Donetsk State Agricultural Science
Station of the National Academy
of Agrarian Sciences of Ukraine
Pokrovsk, Donetsk region, Ukraine*

Удовиченко С. М.

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач сектору інтелектуальної
власності та правового забезпечення
Донецька державна
сільськогосподарська дослідна
станція Національної академії
аграрних наук України
м. Покровськ, Донецька область,
Україна*

Сучасна динамічність політичних, економічних та соціальних процесів, надвисокий рівень невизначеності та ризиків через воєнні дії внесли свої корективи в діяльність підприємств аграрного сектору. Втрата майже чверті галузі призвела до зниження виробництва продукції сільського господарства, особливо в найбільш постраждалих від воєнних дій регіонах. Значне зменшення задіяних трудових ресурсів, втрата чималих обсягів засобів виробництва (в тому числі земельних угідь) та готового товару, розрив логістичних зв'язків у процесах виготовлення та реалізації продукції призвели до ліквідації великої кількості аграрних підприємств.

Попри складнощі першочерговим завданням аграрного сектору є надійне забезпечення гідного рівня продовольчої безпеки країни. Аналіз кількості виробленої продукції в сільському господарстві за останні п'ять років в Україні і Донецькій області показує позитивну тенденцію виробництва продукції до 2021 року включно, результати воєнного 2022 року показали зниження виробництва продукції сільського господарства в Україні на 25% у порівнянні з 2021 роком, а в Донецькій області – на 73,5% [1].

Діяльність аграрного сектору націлена не лише на забезпечення внутрішнього споживача, але й на розвиток зовнішньоекономічного ринку. Упродовж останніх років вітчизняне сільське господарство стабільно забезпечує надходження валютної маси в економічний простір України, що підтримує платіжний баланс на фоні скорочення виробництва промислової продукції. Навіть у воєнний час експорт аграрної продукції має позитивну тенденцію. Частка аграрної та харчової продукції в загальному експорті України зросла з 41,1% у 2017 році до 53,0% (за вартістю) у 2022 році [2]. Найважливішу частину експорту сільськогосподарської продукції та харчових продуктів становить продукція рослинництва. Продукція, яка найбільш експортується, це зернові культури та насіння і плоди олійних культур. Виробництво зерна стало важливим напрямом рослинництва в Україні. Це пов'язано з низкою факторів, таких як стабільний попит на різні зернові продукти на зовнішніх ринках та швидка окупність інвестицій. Якщо в 2011–2012 рр. Україна посідала 11-ге місце в рейтингу виробників зерна після Казахстану та Туреччини, то у 2016 р. піднялася на сьоме місце в рейтингу та тримала його до 2022 року.

Найбільших збитків зазнали господарства, які знаходяться в зоні бойових зіткнень або поблизу. Частково втративши техніку, обладнання, складські приміщення, готову продукцію, а найголовніше – землі сільськогосподарського призначення, агровиробники не мають змоги повноцінно працювати. При повній втраті засобів виробництва господарства зовсім припинили свою діяльність [3].

Втримати позиції на ринку насінневої продукції та інноваційних розробок аграрної науки в Донецькій області є важливим завданням Донецької державної сільськогосподарської дослідної станції НААН. Це має сприяти повноцінній діяльності виробників продукції та стабілізувати виробництво зернових культур на достатньому рівні для забезпечення потреб регіону.

Одним з основних напрямків наукових досліджень ДДСДС НААН є селекція пшениці озимої та ячменю ярого.

Сорти пшениці озимої донецької селекції вирізняються агроecологічною пластичністю, морозостійкістю, толерантністю до впливу тривалих ґрунтових посух, тому вирощуються в господарствах області на значних площах. На сьогодні в Державному реєстрі сортів зареєстровано 11 сортів пшениці озимої селекції ДДСДС НААН, 8 з яких було у виробництві.

Найбільшу кількість насіння було вироблено сорту Перемога – 50 т, а найменшу – нового сорту Вежа лише 4 т (табл. 1). Другою, за об'ємом виробництва, була Юзовська. Трохи поступилися Олексіївка та Богиня.

Таблиця 1

Реалізація насіння пшениці озимої ДДСДС НААН, 2022 р.

Сорт	Кількість виробленого насіння, т	Кількість проданого насіння, т	Відсоток проданого до виробленого, %
Богиня	25,0	25,0	100%
Перемога	50,0	50,0	100%
Юзовська	33,0	33,0	100%
Ігрита	14,0	14,0	100%
Олексіївка	25,0	25,0	100%
Донецька 48	10,0	10,0	100%
Диво донецьке	41,0	41,0	100%
Вежа	4,0	4,0	100%

Всі сорти мали високий показник реалізації – 100%.

Аналіз продажу насіння відносно виробленої генерації демонструє, що цього року однаковим попитом серед товаровиробників користуються, як генерація супереліта, так і РР2.

Сорти ячменю ярого донецької селекції вирізняються агроecологічною пластичністю, толерантністю до впливу тривалих ґрунтових посух, тому вирощуються в господарствах області на значних площах. На сьогодні в Державному Реєстрі сортів зареєстровано 12 сортів донецької селекції.

Найбільшим попитом у виробників зернової продукції користуються сорти ячменю ярого Аверс, Сталий, Бравий, Щедрик. У 2021 маркетинговому році майже весь об'єм насіння було продано. Проведені в 2022 року маркетингові дослідження щодо впровадження біоекономічних інновацій, а саме сортів ячменю ярого власної селекції ДДСДС НААН, в господарствах різних форм власності показали, що через військові дії відсоток продажу насіння ячменю ярого суттєво знизився. Продаж основного обсягу насіння відбувся ще до повномасштабного нападу РФ. З листопада 2021 року до 22 лютого 2022 року було реалізовано 41,54 т насіння ячменю ярого. Ще 9,6 т насіння було реалізовано у березні 2022 року та наостанок 10 т у квітні. Загальний обсяг склав – 61,14 т насіння ячменю ярого донецької селекції репродукції РР2 та супереліта, що більше ніж на 37% менше минулорічних показників.

Планування виробництва обсягу та генерацій насіння залежить від попиту товаровиробників. Виходячи з минулорічних показників попиту та обсягів продажів було вироблено відповідне за сортами, генераціями та кількістю насіння ячменю ярого (табл. 2), але через військові дії та негативні наслідки, які вони спричинили для виробників – попит значно знизився.

Таблиця 2

Реалізація насіння ячменю ярого ДДСДС НААН, 2022 р.

Сорт	Кількість виробленого насіння, т	Кількість проданого насіння, т	Відсоток проданого до виробленого, %
Донецький 14	4,93	4,70	95,34%
Східний	2,43	2,40	98,77%
Аверс	24,90	17,04	68,44%
Щедрик	14,78	7,80	52,78%
Сталий	24,34	13,20	54,24%
Бравий	24,80	12,00	48,39%
Реприз	9,93	4,00	40,29%
Степовик	5,01	-	0%
Резерв	1,05	-	0%

Через зростання логістичних витрат цього року більшість покупців були з Донецької області. Треба зазначити, що шість покупців навіть не забрали придбане насіння. Також слід відмітити, що найбільш реалізовано вже добре відомі сільгоспвиробникам сорти. Через різницю в ціні між РР2 та суперелітою, найбільшим попитом користується саме генерація супереліта.

З настанням літа 2023 року в агровиробників ще залишилося багато проблем, спричинених військовими діями. Однак також у підприємців з'явилося розуміння щодо того, як далеко від лінії фронту знаходяться виробничі потужності, а отже з'явилася можливість планувати подальшу діяльність. Як і навесні географія поширення насіння сортів ДДСДС НААН значно скоротилась і була представлена лише трьома областями.

Війна надала українському суспільству значну увагу та підтримку США, Канади, Японії, країн ЄС та міжнародної спільноти. Зокрема, у 2022 році ФАО спрямувало \$ 2,4 млн на закупівлю насіння овочів, насіння зернових та картоплі для українських аграріїв на всій території країни.

Література:

1. Продукція сільського господарства у постійних цінах 2016 року. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 22.06.2023).
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 26.06.2023).
3. Війна в Україні: збитки агросектору та перспективи їх відшкодування. 2023. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/u-pravovomu-poli/item/25895>